

ที่ พณ 0409/ 2106



กระทรวงพาณิชย์  
44/100 ถนนนนทบุรี 1  
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

6 มิถุนายน 2550

เรื่อง การประเมินโครงการรับจำนำข้าวเปลือกและมันสำปะหลัง ปี 2548/49 และ ปี 2549/50

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ผลการประเมินโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปีและมันสำปะหลังปี 2548/49 และ ปี 2549/50

กระทรวงพาณิชย์ ขอนำเรียนรายงานผลการประเมินโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปีและมันสำปะหลัง ปี 2548/49 และ ปี 2549/50 ซึ่งคณะกรรมการประเมินการดำเนินงานตามโครงการรับจำนำข้าวเปลือกและมันสำปะหลังที่กระทรวงพาณิชย์แต่งตั้ง โดยอธิการบดี มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยเป็นประธานกรรมการ ได้ทำการศึกษาและประเมิน สรุปได้ดังนี้

#### 1. ข้าวเปลือกนาปี

##### 1.1 ราคารับจำนำและปริมาณรับจำนำ

###### 1) ราคารับจำนำ (บาท/ตัน)

ชนิดข้าว	ปี 2549/50	ปี 2548/49
ข้าวเปลือกหอมมะลิ	8,700 - 9,000	9,700 - 10,000
ข้าวเปลือกเจ้า	5,900 - 6,500	6,700 - 7,100

2) ปี 2549/50 ได้กำหนดราคารับจำนำที่สอดคล้องกับราคาตลาดในขณะนั้นมีผลกระทบให้เกิดการแข่งขันรับซื้อข้าวเปลือกในตลาดเพิ่มขึ้น เกษตรกรจึงนำผลผลิตมาจำนำค่อนข้างน้อยเพียงจำนวน 1,809,316 ตัน (ณ 23 พ.ค. 50)

3) ปี 2548/49 ได้กำหนดราคารับจำนำที่สูงกว่าราคาตลาดมาก ทำให้เกษตรกรมุ่งจำนำข้าวเปลือกกับภาครัฐ โดยมีปริมาณรับจำนำมากถึงจำนวน 5,291,831 ตัน

1.2 ผลต่อราคาและรายได้ การดำเนินการรับจำนำทั้ง 2 ปี มีผลให้รายได้ของเกษตรกรทั้งระบบเพิ่มขึ้นจากการปรับตัวสูงขึ้นของราคาในตลาด ดังนี้

1) ปี 2549/50 การกำหนดราคารับจำนำที่สอดคล้องกับราคาตลาด ทำให้ราคาที่เป็นจริงในตลาดค่อย ๆ ปรับตัวสูงขึ้นตามราคารับจำนำ เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์ ซึ่งรวมถึงเกษตรกรที่จำนำข้าวกับรัฐที่สามารถไถ่ถอนข้าวเปลือกมาขายในตลาดเมื่อราคาสูงขึ้น

2) ปี 2548/49 การกำหนดราคารับจำนำที่สูงกว่าราคาตลาดมาก และผู้ค้าออกมาแข่งขันรับซื้อน้อย ทำให้ราคาในตลาดมีการเคลื่อนไหวสูงขึ้นเล็กน้อยและอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าราคารับจำนำ

##### 1.3 ผลต่อภาวะการค้า

1) ปี 2549/50 จากการกำหนดราคารับจำนำดังกล่าว มีผลให้เกษตรกรยอมรับกลไกการตลาดมากขึ้น และได้สะท้อนถึงต้นทุนการส่งออกที่เหมาะสม ซึ่งเป็นการเพิ่มศักยภาพในการส่งออกข้าวของไทย

2) ปี 2548/49 การกำหนดราคารับจำนำดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อรายระดับรายได้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ แต่อย่างไรก็ตาม ก็ส่งผลกระทบให้การทำงานของกลไกตลาดไม่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งต้นทุนการส่งออกข้าวของไทยสูงขึ้น

## 2. มั่นสำปะหลัง

### 2.1 ราคารับจำนำและปริมาณรับจำนำ

1) ปี 2549/50 ได้กำหนดราคาการรับจำนำเป็นขั้นบันได โดยเริ่มจากเดือน พ.ย. 49 กก.ละ 1.25 บาท ปรับเพิ่มขึ้นเดือนละ 0.05 บาท/กก. จนกระทั่งเดือน เม.ย. 50 ราคาการรับจำนำ กก.ละ 1.50 บาท โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งโรงแป่งและลานมัน ทำให้สามารถรองรับปริมาณการจำนำของเกษตรกรได้มากขึ้น โดยมีปริมาณรับจำนำ จำนวน 1,141,261 ตัน

2) ปี 2548/49 ได้มีการกำหนดราคาการรับจำนำเป็น 2 ช่วง คือ เดือน ธ.ค. 48 กก.ละ 1.30 บาท และเดือน ม.ค. – เม.ย. 49 กก.ละ 1.50 บาท และมีผู้เข้าร่วมโครงการเฉพาะลานมัน ส่งผลให้ปริมาณรับจำนำมีเพียง จำนวน 777,879 ตัน

2.2 ผลต่อราคาและรายได้ จากการดำเนินการทั้ง 2 ปี ส่งผลต่อรายได้ของเกษตรกรเพิ่มขึ้น ดังนี้

1) ปี 2549/50 ราคาที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดโครงการ ส่งผลให้เกษตรกรทั้งระบบได้รับรายได้เพิ่มขึ้น นอกเหนือจากเกษตรกรในโครงการที่จำนำกับภาครัฐ

2) ปี 2548/49 การดำเนินการส่งผลให้ราคาไม่ลดต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งเกษตรกรในโครงการได้รับประโยชน์โดยตรง

2.3 ผลต่อภาวะการค้า การดำเนินการในปี 2549/50 ส่งผลดีต่อภาวะการค้า เนื่องจากการกำหนดราคาการรับจำนำเป็นขั้นบันได ช่วยให้เกษตรกรมีการทยอยการขูดหัวมันสดออกสู่ตลาด สอดคล้องกับความต้องการของตลาด สร้างความมั่นใจให้กับผู้ส่งออก ส่งผลต่อความสามารถในการส่งออกเพิ่มขึ้น

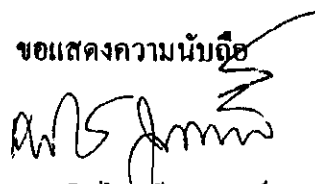
## 3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ระยะสั้น (1-2 ปี) ยังจำเป็นต้องแทรกแซงตลาด โดยให้แทรกแซงเท่าที่จำเป็น เพื่อให้กลไกการตลาดทำงานตามปกติ เช่น กำหนดราคาการรับจำนำเป็นร้อยละของราคาเป้าหมาย นำการชดเชยจ่ายตรงแก่เกษตรกร การเชื่อมโยงตลาด การชะลอการขูดหัวมัน และการสร้างตลาดการซื้อขายหัวมันสดให้เกษตรกรล่วงหน้า 5-10 วัน เป็นต้น

3.2 ระยะยาว (3-5 ปี) อดบพบาพในการแทรกแซงตลาด โดยจัดระเบียบการค้าทั้งภายในประเทศและการส่งออก สร้างระบบตรวจสอบย้อนกลับ โดยมีหน่วยงานอิสระกำกับดูแลตนเอง การสร้างพันธมิตรทางการค้า การส่งเสริมการประกันความเสี่ยง การส่งเสริมการใช้กลไกในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า การสร้างระบบข้อมูลภูมิอากาศและเผยแพร่วิธีการเลื่อนการเพาะปลูกมันสำปะหลัง เป็นต้น

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดนำเรียนคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ



(นายเกริกไกร จีระแพทย์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

**บทสรุปสำหรับผู้บริหาร**  
**(Executive Summary)**  
**การประเมินผล**  
**โครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปี และมันสำปะหลัง**  
**ปี 2548/49 และ ปี 2549/50**

---

ตามที่ได้มีคำสั่งกระทรวงพาณิชย์ที่ 40/2550 ลงวันที่ 31 ม.ค.2550 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการรับจำนำข้าวเปลือกและมันสำปะหลังเพื่อทำการประเมินผลการดำเนินโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปี และมันสำปะหลังปี 2548/49 และ ปี 2549/50 นั้น

คณะกรรมการฯ ได้มีการประชุมแล้วรวม 6 ครั้ง และในการประชุมได้เชิญผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ข้อมูลรายละเอียดการดำเนินโครงการ และให้ข้อคิดเห็นเพื่อประกอบการวิเคราะห์ และการประเมินผลโครงการดังกล่าวแล้ว และได้จัดทำรายงานการประเมินผลซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

**1. โครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปี ปี 2548/49 และ ปี 2549/50**

**1.1 เป้าหมายและราคารับจำนำ**

เป้าหมายการรับจำนำทั้งปี 2548/49 และปี 2549/50 จำนวน 9.0 ล้านตัน โดยราคารับจำนำปี 2548/49 เป็นการกำหนดราคารับจำนำ แต่ปี 2549/50 เป็นการกำหนดราคาให้สอดคล้องกับภาวะตลาด โดยทั้ง 2 โครงการมีหน่วยงานปฏิบัติที่รับผิดชอบในการรับจำนำได้แก่ อ.ค.ส. และ ธ.ค.ส.

ราคารับจำนำ (บาท/ตัน)		
ชนิดข้าว	ปี 2548/49	ปี 2549/50
ข้าวหอมมะลิ	9,700-10,000	8,700-9,000
ข้าวเจ้า	6,700-7,100	5,900-6,500
ข้าวเหนียว	7,500-7,700	7,500-7,700

สำหรับระยะเวลาและเงื่อนไขการดำเนินโครงการไม่แตกต่างกัน แต่ปี 2549/50 เพิ่มวิธีปฏิบัติเพื่อให้มีความรัดกุม และป้องกันการรั่วไหลเพิ่มเติม เช่น การออกใบรับรองเกษตรกร การติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิดที่หน้าโกดังกลาง จัดเก็บข้าวสาร เป็นต้น

**1.2 การประเมินโครงการรับจำนำ**

**1.2.1 ด้านราคา**

ปี 2548/49 กำหนดราคารับจำนำสูงกว่าราคาดาลาดมาก โดยราคาข้าวเปลือกหอมมะลิสูงกว่าราคาดาลาดร้อยละ 27.92 ข้าวเปลือกเจ้าร้อยละ 2.22 ข้าวเปลือกเหนียวร้อยละ 28.81 แต่ปี 2549/50 ได้ปรับราคารับจำนำให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและสอดคล้องกับราคาดาลาด

ปี 2548/49 (บาท/ตัน)			
ชนิดข้าว	ราคารับจำนำ	ราคาก่อนจำนำ	ราคาระหว่างจำนำ
ข้าวหอมมะลิ	9,700-10,000	7,500-7,900	8,100-8,300
ข้าวเจ้า	6,700-7,100	6,500-7,000	6,600-7,000
ข้าวเหนียว	7,500-7,700	5,800-6,000	6,400-7,300

ผลจากการดำเนินงานปี 2548/49 มีปริมาณรับจำนำรวม 5,291,831 ตัน ราคาข้าวเปลือกในตลาดในช่วงรับจำนำ (พ.ย.-ธ.ค.) สูงขึ้นกว่าราคาช่วงก่อนรับจำนำ (ต.ค.48) ประมาณร้อยละ 0.74-16.10 แต่ต่ำกว่าราคารับจำนำ

ส่วนปี 2549/50 มีปริมาณรับจำนำ(ณ 1 เม.ย. 2550) เพียง 1,802,953 ตัน ราคาข้าวเปลือกในตลาดในช่วงรับจำนำ (พ.ย.-ธ.ค. ) ปรับตัวสูงขึ้นจากราคารับจำนำร้อยละ 2.26-48.68 และสูงขึ้นจากช่วงก่อนรับจำนำ (ต.ค. 49) ร้อยละ 7.62-11.97

ชนิดข้าว	ปี 2549/50 (บาท/ตัน)		
	ราคารับจำนำ	ราคาก่อนจำนำ	ราคาระหว่างจำนำ
ข้าวหอมมะลิ	8,700-9,000	8,000-8,400	8,800-9,300
ข้าวเจ้า	5,900-6,500	5,500-6,200	6,500-6,600
ข้าวเหนียว	7,500-7,700	10,400-10,600	11,200-11,400

ทั้งนี้ ราคาตลาดโลกในปี 2549/50 อยู่ในระดับสูงกว่า ปี 2548/49 เนื่องจากผลผลิตของประเทศผู้ผลิตสำคัญประสบกับปัญหาภัยแล้ง ทำให้ผลผลิตของโลกลดลง ประกอบกับเงินบาทแข็งค่าขึ้น

	ราคา F.O.B. (เหรียญสหรัฐ/ตัน) ช่วง พ.ย. – ก.พ.	
	ปี 2548/49	ปี 2549/50
ข้าวหอมมะลิ	390-430	500-535
ข้าวขาว 5 % (ไทย)	280-300	305-315
ข้าวขาว 5% (เวียดนาม)	260-265	293-298

### 1.2.2 ผลด้านรายได้ของเกษตรกร

ปี 2548/49 ผลจากราคาตลาดสูงขึ้นทำให้รายได้เกษตรกรโดยรวมทั้งในโครงการและนอกโครงการมีรายได้(เมื่อเทียบกับกรณีไม่มีการจำนำโดยคิดจากราคาก่อนรับจำนำ คูณ ปริมาณผลผลิต) เพิ่มขึ้น 13,552.896 ล้านบาท ส่วนปี 2549/50 ส่งผลให้รายได้โดยรวมของเกษตรกรเพิ่มขึ้น 14,516.510 ล้านบาท ซึ่งสูงกว่าปี 2548/49 ทั้งนี้ อาจมีผลจากปัจจัยภายนอกที่ช่วยเสริม เช่น ราคาตลาดโลก ภาวะภัยแล้งของประเทศคู่แข่ง เป็นต้น ที่ผลักดันให้ราคารับจำนำปี 2549/50 สูงขึ้น

### 1.2.3 ผลด้านต้นทุน (เบื้องต้น)

1) ต้นทุนที่เป็นตัวเงิน ปี 2548/49 มีการค่าใช้จ่ายและขาดทุน (เบื้องต้น) จำนวน 10,595.441 ล้านบาท ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งมาจากการขาดทุนราคา หากราคาตลาดเปลี่ยนแปลงไป ผลการขาดทุนก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมีสต็อกคงเหลือที่ยังไม่ได้ระบายทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอีกตามระยะเวลาในการเก็บรักษา

2) ต้นทุนที่ไม่เป็นตัวเงิน (Implicit Cost) ซึ่งแฝงอยู่ในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการเช่น ค่าเสียโอกาสของข้าราชการ/ เกษตรกร/ ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับคณะกรรมการ/ คณะทำงาน/ ข้าราชการ ที่ปฏิบัติงานตามโครงการ เป็นต้น ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้ ไม่สามารถประมาณการเป็นตัวเงินได้

ส่วนโครงการปี 2549/50 เนื่องจาก ยังไม่สิ้นสุดระยะเวลาโครงการ จึงไม่สามารถประเมินค่าใช้จ่ายและผลขาดทุนได้ชัดเจนในส่วนที่เป็นต้นทุนที่เป็นตัวเงิน สำหรับต้นทุนแฝงที่ไม่เป็นตัวเงิน คงเช่นเดียวกับปี 2548/49 แต่คาดว่าจะน้อยกว่า เนื่องจากปริมาณการรับจำนำที่ลดลงจากปี 2548/49 ถึงร้อยละ 65

## 1.3 ผลกระทบ

1.3.1 ผลต่อเกษตรกร ปี 2548/49 รายได้โดยรวมเพิ่มขึ้นจากการที่ราคารับจำนำอยู่ในระดับสูงและราคาในตลาดสูงขึ้น มีผลให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูกโดยมุ่งการจำนำกับรัฐมากขึ้น และวัฒนธรรมการปลูกข้าวเปลี่ยนเป็น “ผู้จัดการนา” ที่มุ่งทำธุรกิจผลิตข้าวเพื่อจำนำ ทำให้ละเลยการพัฒนาคุณภาพ ขณะที่ปี 2549/50 การกำหนดราคารับจำนำใกล้เคียงกับราคาตลาดทำให้กลไกตลาดมีการแข่งขันมากขึ้น

1.3.2 ผลต่อระบบตลาดและการแข่งขัน ปี 2548/49 ระบบตลาดเปลี่ยนแปลงโดยโรงสีเข้ามารับจ้างรัฐบาลเพื่อรับฝากข้าว มีการทุจริตในขั้นตอนการดำเนินการต่างๆ กลไกตลาดไม่สามารถทำงานตามปกติ ทำให้ราคา ส่งสัญญาณผิดไปจากข้อเท็จจริง ชี้ความสามารถในการส่งออกลดลงเนื่องจากต้นทุนสูง ส่วนแบ่งการตลาดถูกแย่งไปโดยประเทศคู่แข่ง (เช่น เวียดนาม) ซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์ในการเป็น Free Rider ส่วนปี 2549/50 ได้ลดปัญหาที่เกิดขึ้นจากปี 2548/49 ทำให้กลไกตลาดในระดับต่างกลับสู่ระบบการค้าปกติ และลดภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐในการแทรกแซงตลาด

## 2. การประเมินผลโครงการรับจำนำมันสำปะหลัง ปี 2548/49 และ ปี 2549/50

### 2.1 เป้าหมายและราคารับจำนำ

เป้าหมายการรับจำนำทั้งปี 2548/49 จำนวน 5.0 ล้านตัน ราคารับจำนำแบ่งเป็น 2 ช่วง (ธ.ค. 48 กก. ละ 1.30 บาท และ ม.ค. – พ.ค. 49 กก. ละ 1.50 บาท) ส่วนปี 2549/50 กำหนดเป้าหมายรับจำนำ 7.5 ล้านตัน โดยราคารับจำนำเป็นขั้นบันได (จาก พ.ย. 49 กก.ละ 1.25 บาท เป็น กก.ละ 1.50 บาท ในเดือนเม.ย. 50) เพื่อจูงใจให้เกษตรกรชะลอการขุดหัวมันออกสู่ตลาดและให้คณะกรรมการ ฯ ระดับจังหวัดวางแผนบริหารจัดการขุดและคิวจำนำให้สอดคล้องกับกำลังการรองรับผลผลิตของจุลรับจำนำแต่ละจุด

### 2.2 การประเมินโครงการรับจำนำ

2.2.1 ด้านราคา ปี 2548/49 แม้จะไม่สามารถยกระดับราคาจำหน่ายในตลาดให้สูงขึ้นสู่ระดับที่พอใจ แต่ก็ช่วยพยุงราคาจำหน่ายมิให้ลดต่ำลงเร็วกว่าที่ควร ทำให้เกษตรกรในโครงการสามารถจำหน่ายมันสดได้ในราคา (กก.ละ 1.50 บาท) สูงกว่าราคาตลาด (กก.ละ 1.27-1.41 บาท) ทั้งนี้ สาเหตุที่ไม่สามารถยกระดับราคาจำหน่ายให้สูงขึ้น เนื่องจากผลผลิตหัวมันสดเพิ่มขึ้นจำนวนมาก จุลรับจำนำที่มีเพียงลานมันที่เข้าร่วมโครงการ และมีฝนตกอย่างต่อเนื่องในแหล่งผลิตเป็นอุปสรรคในการตากมัน

ราคา(บาท/กก.)	ปี 2548/49	ปี 2549/50
ราคารับจำนำ	1.30-1.50	1.25-1.50
ราคาก่อนจำนำ	1.45	1.15
ราคาหลังจำนำ	1.27-1.41	1.18-1.30 (มค.-มีค.)
<b>ปริมาณ(ล้านตัน)</b>		
เป้าหมาย	5.0	7.5
รับจำนำ	0.78	0.80 (ยังดำเนินการ)

ส่วนปี 2549/50 เป็นการดึงอุปทานออกจากตลาดในช่วงต้นฤดูกล ส่งผลให้ราคาหัวมันสดสูงขึ้นจากราคาช่วงก่อนดำเนินการ ร้อยละ 7.83 (จากราคาหัวมันสด กก.ละ 1.15 บาท ช่วงก่อนรับจำนำ เป็น กก.ละ 1.18-1.30 บาท ช่วงเดือน ธ.ค.49- มี.ค.50) เนื่องจากการกำหนดราคารับจำนำเป็นขั้นบันได จูงใจให้เกษตรกรทยอยขุดหัวมันนำออกสู่ตลาด ประกอบกับตลาดมีการแข่งขันรับซื้อตามกลไกปกติเพื่อแปรรูปส่งออกไปต่างประเทศ

ทั้งนี้ ราคาส่งออก F.O.B ในตลาดโลกของปี 2549/50 อยู่ในระดับสูงกว่า ปี 2548/49 เนื่องจากความต้องการตลาดต่างประเทศมีสูงประกอบกับเงินบาทแข็งค่าขึ้น

ราคา F.O.B. (เหรียญสหรัฐ/ตัน) ช่วง ธ.ค. – เม.ย.

	ปี 2548/49	ปี 2549/50
มันเส้น	96.64-102.70	110.75-117.93
แป้งมัน	214.41-227.40	239.24-240.07

### 2.2.2 ผลด้านรายได้ของเกษตรกร

จากการดำเนินการ ช่วยให้เกษตรกรในโครงการได้รับประโยชน์จากการจำหน่าย โดยปี 2548/49 ราคาจำหน่ายที่สูงกว่าราคาตลาด ส่งผลให้มีรายได้สูงขึ้น จำนวน 174.831 ล้านบาท และปี 2549/50 รายได้ของเกษตรกรเพิ่มขึ้น จำนวน 1,029.910 ล้านบาทจากการจำหน่ายซึ่งสูงกว่าราคาตลาดและเกษตรกรนอกโครงการได้รับจากราคาตลาดที่ปรับตัวสูงขึ้นภายหลังการรับจำหน่าย

### 2.2.3 ผลด้านต้นทุน (เบื้องต้น)

1) ต้นทุนที่เป็นตัวเงิน โครงการ ปี 2548/49 จะมีภาระค่าใช้จ่ายในการรับจำหน่ายของ อคส. (ระหว่างเดือน ก.พ.49—ก.พ.50) ประมาณ 341.114 ล้านบาท ค่าชดเชยดอกเบี้ยของ ธ.ก.ส. จำนวน 39.327 ล้านบาท และกำไรจากส่วนต่างราคาประมาณ 66.594 ล้านบาท

2) ต้นทุนที่ไม่เป็นตัวเงิน (Implicit Cost) ซึ่งแฝงอยู่ในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เช่น ค่าเสียโอกาสของข้าราชการ/ เกษตรกร/ ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับคณะกรรมการ/ คณะทำงาน/ ข้าราชการ ที่ปฏิบัติงานตามโครงการ เป็นต้น ซึ่งไม่สามารถประมาณการเป็นตัวเงินได้

สำหรับโครงการ ปี 2549/50 ยังไม่สิ้นสุดระยะเวลาจำหน่าย จึงยังไม่สามารถประเมินค่าใช้จ่ายและขาดทุนได้

## 2.3 ผลกระทบ

2.3.1 ผลต่อเกษตรกร/ ผู้ประกอบการ จากการดำเนินโครงการทั้ง 2 ปี ส่งผลต่อรายได้เกษตรกรเพิ่มขึ้น ตลาดมีการแข่งขันรับซื้อ ทำให้เกษตรกรมีอำนาจต่อรองสูงขึ้น แต่โครงการปี 2548/49 ที่กำหนดมาตรฐานแป้งมันไว้สูงเกินไป (ปริมาณโซยาไนต์ ไม่เกิน 0.01 ppm) ทำให้เกิดข้อจำกัดการเข้าร่วมโครงการของผู้ประกอบการ

2.3.2 ผลต่อระบบตลาด การรับจำหน่ายช่วยลดอุปทานในช่วงต้นฤดูกล แต่ปี 2548/49 ขาดการวางแผนบริหารจัดการข้าว ซึ่งปี 2549/50 ได้แก้ไขโดยการจัดคิวเพื่อให้ทยอยจำหน่ายผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการ

2.3.4 ผลต่อภาระของรัฐและเศรษฐกิจ โครงการมิได้ก่อให้เกิดต้นทุนทางเศรษฐกิจ หรือความเสียหายที่ชัดเจน แต่มีภาระสต็อกและเก็บรักษา

## 3. ข้อเสนอแนะ

ระยะสั้น (1-2 ปี) การรับจำหน่ายยังคงจำเป็น ทั้งนี้โดยยึดหลักการแทรกแซงตลาดเท่าที่จำเป็นในราคาที่เหมาะสมกับภาวะตลาด และให้กลไกตลาดทำงานตามปกติ รวมทั้งการปรับสายการบริหารจัดการให้สั้นที่สุด และควรใช้กลไกสถาบันเกษตรกรเป็นเครื่องมือในการดำเนินการเพื่อให้การรวมกลุ่มเกิดความเข้มแข็งและประโยชน์ตกถึงมือเกษตรกรที่แท้จริง

ระยะยาว (3-5 ปี) ลดบทบาทการแทรกแซงตลาด โดยปรับให้เข้าสู่กระบวนการรับจำหน่ายที่เป็นระบบอย่างแท้จริง และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ตลาดกลางและตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า เพื่อเป็นกลไกในการซื้อขายผลผลิตเพื่อลดความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาทั้งผู้ประกอบการและเกษตรกร จัดระเบียบการส่งออกสร้างพันธมิตรทางการค้า เพื่อเป็นการสร้างอำนาจการต่อรองทำให้ตลาดมีโอกาสเป็นของผู้ขายมากขึ้น กรณียุทธศาสตร์ข้าวจะต้องแปลงเข้าสู่การปฏิบัติ และให้มีเจ้าภาพรับผิดชอบครบวงจรที่ชัดเจน รวมทั้งควรมีการจัดทะเบียนเกษตรกรอย่างเป็นระบบ